

Szent József (március 19.)

Mt 1,16.18–21.24a

József, Mária jegyesének, Jézus nevelőatyjának tiszteletének kezdeteit homály fedi. Az apokrif írások azonban tanúskodnak arról, hogy személye foglalkoztatta a keresztény fantáziát. Máté proto-evangéliuma című 7-8. századi apokrif írás megőrzött az életéből sok legendás elemet. A József-tisztelet elterjed az arabok között. Erről tanúskodik az 1697-ben előkerült, 6-7. századi Arab gyermekség-evangélium, amelyben arról olvasunk, hogy Jézus József segédjeként dolgozik az asztalosműhelyben. De legtöbbet a kopt irodalomban olvashatunk róla. Például a József az ács története c. műben (6. sz.), amely már liturgikus megemlékezésre készült, Jézus jó nevelő atyjáról ír:

„Volt egy József nevű férfi, aki betlehemi családból származott, ez Júdában van és Dávid király városa. Ő maga alapos jártasságot szerzett a bölcsességben meg a tanításokban, és pappá lett az Úr Templomában. Azon kívül értett az ácsmesterséghez is, és amint a féfiak tenni szokták, megnősült. Fiaikat és leányokat nemzett, négy fiút és két leányt. A fiúk neve: Júdás, Justus, Jakab és Simon. A két leány neve: Assia és Lydia. Végül elhalálozott az igaz József felesége, miután minden dolgában Isten dicsőségét igyekezett gyarapítani. Akkor József ez az igaz férfi, test szerint atyám és anyámnak, Máriának jegyese, fiaival együtt mesterségét kezdte gyakorolni, tudniillik az ácsmesterséget.

Mikor pedig József, az igaz megözvegyült, Mária az én áldott és szent és tisztaságos anyám már betöltötte a tizenkettedik évét. Szülei már háromesztendő korában a Templom szolgálatára ajánlották, ott is maradt kilenc éven át. Akkor amikor látták a papok, hogy serdülő korba jutott, ez a szent és istenfélő szűz, ilyenformán szóltak egymáshoz: Keressünk egy igaz és jámbor férfit, akire rá lehet bízni Máriát, amíg férjhez megy, nehogy a Templomban történjék meg vele, ami a nőekkel történni szokott, mert azzal vétkezének, és megneheztelne ránk Isten”.

Tisztelete a nyugati egyházban, ennek következtében Európában, sokáig ismeretlen volt, és csak viszonylag elég későn, a 9. században indult. IV. Sixtus pápa 1479-ben vette fel a nevét az ünnepi naptárba. IX. Pius pápa viszont 1726-ban az időközben előkerült antik írások hatására Józsefet az Egyház főpártfogójának nevezte ki. A házasság, a család, az árvák, a famunkások és a jó halál patró-

nusa lett. XII. Pius 1955. május 1-jét Szent József a munkás nevű ünnepnek szentelte. XXIII. János 1962-ben felvette József nevét a mise kánonjába.

Az ünnep Evangéliuma a gyermekségtörténet egyik epizódját mondja el. A kánoni evangélium sok hasonlóságot mutat az apokrif vallási folklórból ismert szöveggel. Feltűnő, hogy az evangélista mennyire visszafogott hangnemben ír Józsefről. A történetben nagy szerepet kap az isteni hírnök, az angyal. Ő mozgatja az eseményeket, a földi szereplők csak teljesítik mindazt, amit az angyal, azaz az isteni küldött parancsolt nekik. József tehát teljesen isteni vezetésű személy, a mennyei utasításokat álmában kapja, mint az ószövetségi pátriárkatörténet alakjai. Jézus isteni eredetének bizonyítékául azt is fontosnak tartja közölni a szöveg, hogy József magához vette, de „nem ismerte meg feleségét” (1,25. v.).

Minden tudósítás ellenére József személyisége homályban marad. A gondviselésnek tett csendes szolgálata azonban modellé válik a későbbi tiszteletben. Kultuszának elindítója az Osztrák–Magyar Monarchiában a gyermekre vágyó Lipót császár volt, aki fogadalommal kötelezte el magát, hogy ha gyermeke megszületik, terjeszteni fogja József tiszteletét. Így neve és tisztelete az arisztokrácia körében terjedt, majd fokozatosan honosodott meg a nép körében is. A császári gyóntatók, a jezsuiták is szorgoskodtak tiszteletének terjesztésén, például a Szent József-litánia segítségével, sőt a legtöbb jezsuita templomot vagy Ignácnak vagy Józsefnek szentelték Magyarországon, Erdélyben és a Délvidéken is.

Az Egyház Józsefben felfedezte, hogy oda kell figyelni az üdvösség építőinek névtelen munkásaira is.